

GLAS

SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

LETO (año) XLIX št. 1-2

EL VOCERO DE LA ACCION CULTURAL ESLOVENA

Januar-junij 2002

FRANCE PAPEŽ

ŠOPEK VERZOV IZ ZBIRKE DVA SVETOVA - SKA (1985)

*Čas je, kljub vsemu, naš večni prijatelj.
Mislim: preteklost – prijatelj,
s katerim smo bili vedno skupaj,
v dneh miru,
v dneh bojev in slave
in v krajih
dolenjskih, notranjskih
in belokranjskih.
Tudi preteklost dejanj,
grozotnih vojnih in revolucijskih,
ki ostanejo neizbrisna le v srcu
in pri Bogu ...
A prišlo je – prijatelj se je umaknil,
ni ga več,
morda se je izgubil,
kakor popotnik, ki gre na tuje,
vendar se ga še spominjamo
in se ga bomo vedno.*

(Izgubljeni prijatelj, str.40)

*Moj slovenski dom v svetu –
da sem prišel do tebe,
sem moral iti po poti zdoma,
in da sem te našel,
po poti izgube; .....*

(Dom, str.13)

*Biti zdoma je
biti drugje,
a ne izgubljen.
Ni važno, kje – tu ali tam,
ne izgubljen.
Imam svoj dom,
priboril sem si ga
in se zajedel v to širno zemljo kot črv.*

(Biti z doma, str.68)

UVODNE MISLI

Katica Cukjati

Morda bi bilo zanimivo ugotoviti, zakaj se človeku, ko prelistava starejše izdaje različnih revij, članki predstavijo kot izredno zanimivi in bogati. Še bolj pa je presenetljivo, da se nam tisti članki, ki jih včasih imenujemo načelne – verjetno bi bilo bolje imenovati jih globlja razmišljanja – razodenejo kot napisani za vse kraje in čase. Imajo neko univerzalno razsežnost, ki teži k večnosti.

V Glasu iz meseca avgusta – septembra 1979 (v letu 25. jubileja SKA) nam dr. Milan Komar po drugih tehtnih mislih v uvodnih besedah zaključuje razmišljanja s sledečim odstavkom. »Jasno je, da kjer ni sprejetja drugačnosti in različnosti, ni mogoča nobena krščanska ljubezen, noben duh resnice, kajti ljubezen je prav odpoved vsakemu gospodovanju, vsaki kontroli, vsaki reifikaciji. Duh resnice zahteva od človeka, da pusti svoje sheme, predale, navdušenja, anti-patije in se odpre svartnosti taki, kot je, in jo sprejme in prizna tako, kot je, brez korektur. Priznati resnico pa je težko ravno, kadar je drugačna od naših shem«.

Zanimivo je, da so ta razmišljanja bila povzeta iz daljšega članka, ki ga je dr. Milan Komar napisal za Glas 7. maja 1957. Članek je bil že takrat neverjetno sodoben in napisan s perspektive resničnosti, ki sega v prihodnost in presega meje časa. Bogastvo in širina že tega samega stavka, navidezno samo po sebi umevnega, nam daje okvir za mnoga tolmačenja in aplikacije. Današnja skrb človeštva je ravno za bodočnost mladine; vzpostaviti most za posredovanje mlajšim generacijam vrednot in smernic, ki se oddaljujejo od gole sebičnosti in hedonizma.

Tudi v naši skupnosti in organizacijah, ki imajo tako svojsko stvarnost, je najvažnejša skrb, kako posredovati mladini naše ideale in doživetja ter hkrati razumeti nje različnost, težnje, skrbi, razmišljanja in sanje.

Seveda, da to ni lahka naloga. To nikoli ni bilo enostavno v zgodovini človeštva. Nadaljevati pa moramo na tej poti, kar pomeni, da se čim bolj približamo mlajšim generacijam. To je, da jih bolj poslušamo, kot pa da jim narekujemo, ker le tako se bomo približali njihovi realnosti, ki je po vsej verjetnosti precej različna stvarnost od drugih - starejših generacij. Njihova izkušnja, doživetja, zanimanja in zamisli so drugačna od naših. Organizacije in ustanove, ki skozi čas rutinarno ponavljajo vzorce, metode in načine delovanja so zapisane v smrt.

Organizacije in ustanove, ki pa so s krščansko širino odprte širokim obzorjem, novim pobudam in idejam (verjetno drugačnih od naših) in sodobnim izzivom, so pa na poti novih, morda celo bogatejših misli in kreacij.

Življenje, predvsem izživljanje na kulturnem področju, je verjetno neke vrste »božanska avantura«, na katero se pa moramo podati s sopotniki, ki jih spoštujemo take, kot so. Edino, kar je važno, je isti cilj, ista težnja po lepoti in Resnici.

Odmevi

JULIO CORTÁZAR IN SERGIO SERGI

Mendoški dnevnik *LOS ANDES* je avgusta lani objavil članek o pisatelju Juliu Cortázarju, le-ta je namreč v letih 1944-45 delal in živel v Mendoza. Poučeval je literaturo na filozofski fakulteti, a ker je prišel navzkriž s peronizmom je odpovedal službo in po dveh letih odšel. Mimogrede izvem tudi novico, ki me takoj dirne, da bi se pozanimal kaj bolj podrobno: da je tu navezal »globoko prijateljstvo z znanim likovnim umetnikom Sergio Sergi - in z družino Hočevar.

Pokličem po telefonu Sergija Hočevar - na slepo - in res je pravi. Zmeniva se za pogovor. Tako sem zvedel marsikaj. Med drugim, da je Sergio Sergi psevdonom za Sergija Hočevar st., tržačana slovenskega porekla, ki je leta 1927 prišel v Argentino. Dve leti je bil v Buenos Airesu, nato 14 let v Santa Fe, končno se je leta 1943 naselil v Mendoza, kjer je ostal do smrti (1973). Njegova sinova Sergio in Fernando sta tudi likovnika; oba živita v Mendoza, a smemo reči, da sta svetovno priznana umetnika. Lani so vsi trije, oče in sinova, razstavljali v tukajšnjem muzeju F. Fader pod geslom: »Asuntos de familia«, torej kot »Družinska zadeva«.

In kako je prišlo do poznanstva s Cortázarjem?

Sergio ml. je imel takrat sedem let, pisatelj pa trideset. Stanoval je pol kvadra (50 m) od njih, bil je še samski, oboji so bili novodošli v mestu. Od preje se niso poznali; verjetno jih je zbližalo zanimanje za umetnost. Cortázar jih je obiskoval zelo pogosto; verjetno ni imel poznanstev v Mendoza. Sergio se spominja, da ga je nekoč vprašal, če si lase barva, ker se mu je čudno zdelo, da bi imel črne lase in plave oči. Spominja se tudi, da mu je podaril zbirko znamk.

Ko je Cortázar zapustil Mendoza, je ostal povezan z družino Hočevar po pismih. Sin ne ve, koliko

pisem je bilo, ve pa, da mu oče ni odgovarjal, zato se je dopisovanje prekinilo. Pisma ima menda neki mendoški časnikar. Pač pa je v katalogu lanskoletne razstave Hočevarjev v muzeju F. Fader objavljena pesem *Jangada para Sergio Sergi*, ki jo je Cortázar posvetil prijatelju likovniku.

Važno bi bilo pregledati pisateljevo korespondenco. Večidel le-te je objavila njegova prva žena Luciana Bernárdez (*Alfaguara, 2000, tri knjige*). Malo verjetno je, da bi med prijateljema kdaj padla beseda o slovenstvu. Morda pa le - v zvezi s priimkom. Kot vejo naši Mendoščani, se je Sergio Sergi smatral za Italijana. A v omenjenem katalogu o njem beremo, da je bil »de ascendencia eslovena« (slovenskega izvora).

Vinko Rode

O STAROSVETNIH SPEVIH LEVA DETELE

Človek lahko leta in leta piše in pisari, potem pa pride trenutek, ko se v njem prebudijo rodovi in prarodovi, pa napiše speve, kakršni so Detelovi, ali pa napiše sonetni venec ali kaj podobnega.

Starosvetni spevi so globoko in magično podoživetje Detelove in slovenske narodove usode:

Na njihovih obrazih je skrita bolečina.

V očeh se jim riše zatrta domovina.

Iz duš jim šviga razgreti bes,

Žari kot plamen, se razrašča v kres...

Kakor balzam, kakor praspomin legajo ti Detelovi v novi bohoričici brez strešic natisnjeni verzi na moje in na naše rane. Nekaj prabitnega, nekaj, kar prepozna le duša, je v teh pesmih.

Marjan Tomšič (Koper)

Obletnica

MARIJAN MAROLT

Leto 2002 bi se v resnici moralo poimenovati *Maroltovo leto*, saj smo se letos 21. januarja spominjali stoletnice rojstva, 11. januarja pa tridesetletnice smrti enega naših največjih likov slovenske zdomske kulture. Marijan Marolt je presegal ozke meje kulturnih zvrsti, saj je deloval na zgodovinskem, literarnem, umetnostno-kritičnem, arhitekturno-kritičnem in še na kakšnem področju. Bil je eden naših najplodnejših in najzvestejših sodelavcev. SKA se ga je leta 1998 spomnila z objavo v Meddobju diplomske naloge Darinke Koderman Patačko z naslovom »Marijan Marolt kot pripovednik«. Letos, v prvi številki Meddobja bo pa izšla diplomska naloga Terese Kores z naslovom: »Marijan Marolt, umetnostni zgodovinar«. V pripravi je tudi poseben umetniški večer z govori in recitacijami, v drugi polovici leta.

Jubileji

Letos slavimo kar pet živečih osemdesetletnikov, ki jih bomo našeli po časovnem zapovrstju:

17. februarja je slavila svoj rojstni dan naša dolgoletna sodelavka, v ZDA živeča slikarka Milena Šoukal. 27. marca letos je obhajal rojstni dan pisatelj in slikar Božidar (Ted) Kramolc. V mesecu juliju pa bomo slavili kar tri ustvarjalce: dne 5.7. bo izpolnil osemdeseto leto v Argentini živeči slikar Milan Volovšek, 18. 7. bo praznovala isto obletnico prav tako v Argentini živeča gospa Marija Fink Geržiničeva, dolgoletna članica glasbenega odseka in pevovodkinja. Dne 26. 7. bo v Sloveniji dopolnil 80 let eden prvih sodelavcev SKA, pisatelj Rafko Vodeb.

Vsem jubilantom iz srca čestitamo in jim želimo še mnogo let zdravja in obilo ustvarjalnega duha za njihovo plodno delovanje.

Pisma

Dragi Marijan!

Na hitro sem preletel anketo iz leta 94/95. Kaj reči o prihodnosti SKA?

V teh sedmih letih se je problem nadaljevanja le še zaostрил. V glavnem sem, osebno, še istega mnenja kot takrat. Položaj SKA je v anketi dobro opredeljen. Za sabo ima pomembno zgodovino, izpolnila je bistveno važno nalogo v zdomstvu in tako, posredno, v slovenskem kulturnem prostoru. Zato se raje oziramo na prehojeno pot kot pa v prihodnost, kjer ne vidimo jasnih možnosti. V željah smo seveda za nadaljevanje poslanstva, a problem je zdaj ta: na katera ramena naj ga naložimo? Ko odhajajo predstavnik ž družbe zdomske generacije, se odpira pred nami – ne le generacijski prepad, ampak tudi jezikovno in kulturno razpotje.

A ne smemo se prenačljiti. Ako bi pred leti, ob nekaterih glasovih v anketi, ukinili Akcijo, bi bil zdomski doprinos k slovenski kulturi znatno manjši. Pomislimo samo na Meddobje in na Arkov zbornik – ter na lepo število kulturnih dogodkov v Bs.Airesu. Prevladujoče mnenje v anketi je, da je z delom treba nadaljevati. Da nimamo pravice, da bi jo po odloku ukinili. Naravne smrti da bo umrla (kot pač vse, kar je človeškega), ko ne bo ničesar več – na kulturnem polju – kar bi bilo treba pobujati, usmerjati, omogočati in organizirano udeležati. A nekaj tega je še v naši diaspori. Kulturni večeri in publikacije o tem pričajo...

Sicer pa mislim, da je ob tej priložnosti treba preštetati in znova premisliti anketo. More biti dober kačipot.

Iskren pozdrav!

Vinko Rode (Mendoza)
(pismo v zvezi z Zborom SKA 2002)

NEKAJ MISLI O NADALJNEM OBSTOJU SKA IN PREDVSEM REVIIJE MEDDOBJE:

1. Ko se odloča o tem, je nujno potrebno, da izljučimo nekatera vprašanja. Npr.: ali smo še SPE; ali je treba računati z dvokulturnostjo (oz. celo s mnogokulturnostjo), še posebej z dvojezičnostjo; Pač pa bi bilo primerno misliti na to, da smo na nek način bili - in smo še - posebne vrste diaspora.

2. Zelo je treba upoštevati dejstvo, da imamo še slovenski verski mesečnik in tedensko Oznanilo. Predvsem pa dejstvo, da imamo še (do neke mere strankarsko politično usmerjen) tednik, čeprav je za večino morda predvsem obveščevalec o argentinskih Slovencih in o domovini ter o odnosih med RS in tukajšnjo skupnostjo. Zdi se, da bi s prenehanjem Meddobja izginila revija, ki zajema še drugo, prav tako važno področje.

3. Poudarek bi bil torej na tem, da gre za kulturno delovanje (in objavljanje) v diaspori živečih kulturnih ustvarjalcev.

4. Zelo važno bi bilo, da bi pri tem delovanju ne pozabljali na to, da gre za kulturno delovanje slovenske diaspore.

Seveda diaspora ne pomeni živeti v zaprtosti do okolja, saj so - in morajo biti! - člani diaspore navadno zvesti državljani dežele, katero so (morda za zmerom) izvolili za svoje bivališče in bivališče svojih sinov.

5. Prav tako pa diaspora tudi ne bi smela pomeniti sicer počasnega, a vendarle vidnega - morda celo namernega - prehajanja iz dvokulturnosti s pretežno slovenskim naglasom v dvojezičnost s pretežno drugojezičnim kolikostnim nadvladjem. To se pravi, v zmerom večje kolikostne in kakovostne pomembnosti drugega jezika (oz. drugih jezikov).

To zame pomeni, da bi Meddobje nehalo biti Meddobje in slovenska kulturna revija, če bi postalo pretežno drugojezično. Samo po sebi se razume, da bi v takem primeru RS ravnala pravilno, ako bi odzvela Meddobju podporo.

6. Zmanjševanje naročnikov in bralcev je seveda dejavnik, ki nujno ima moč in hud vpliv na preobstoje revije. Vendar je treba imeti pred očmi nesporno dejstvo, da je kulturno ustvarjanje bolj važno kakor golo dejstvo naročevanja ali prebiranja kake tiskanine. Nikdar vsi naročniki niso brali celotne revije, morda nekateri sploh ne. Toda kar nekaj jih je bilo, ki so kulturno delovali, ustvarjali in s tem ohranjali slovensko ime na tem oddaljenem koncu južne poloble in o njem seznanjali argentiske sodržavljane, pa rojake v zdomstvu in domovini.

Samo tisti, ki bi resno sodil, da ne moremo ničesar več doprinesti k razvoju slovenske kulturne dejavnosti na njenih mnogoterih področjih, bo za to, da naj Meddobje že preneha, ali pa da naj postane špansko-slovenska (niti ne slovensko-španska) križanost, oz. bolj mešanost ali hibrid.

Jože Rant (18.3.2002)

ODBOR SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE za obdobje 2002-2004

Izvoljen na Občnem zboru dne 13. aprila 2002.

Predsednica	dr. Katica Cukjati
Podpredsednika	dr. Jure Rode in Marijan Eiletz
Tajnica	Milena Ahčin
Upravnik	Lojze Rezelj
Nadzorni odbor	arh. Jure Vombergar, Milan Volovšek
Obenem so člani odbora vsi vodje posameznih odsekov oz. referenti:	
Literarni referenti	Tine Debeljak, lic. Vinko Rode, Tone Rode
Filozofski referenti	dr. Mirko Gogala, prof. Martin Sušnik
Teološki referent	dr. Jure Rode
Družbeno-zgodovinska referentka	dr. Katica Cukjati
Gledališki referent	Lojze Rezelj
Glasbena referentka	Ani Rode
Likovni referenti	Andreja Dolinar Hrovat in Milan Volovšek
Prírodoslovno-znanstveni referent	Tine Debeljak
Uredništvo Meddobja: konzorcij, ki ga sestavljajo referenti odsekov,	
glavni urednik:	Tine Debeljak
sourednik:	Branko Rebozov
pomočnik:	lic. Vinko Rode
predstavnik za Evropo:	Lev Detela
Uredništvo GLASA: odbor SKA, pod koordinacijo predsedništva	

PISMO IZ TOKIJSKE ZIME

Dragi Glas!

"Dolgujem" ti že nekaj časa misli o Medu 2001, 1-2 in Medu 2001, 3-4 (tega sem prejel - vesel kot zmeraj - točno 7. februarja 2002, obenem z dvema Glasovoma (januar-julij 2001, avgust-december 2001). Na prvi Med nisem mogel pismeno reagirati; pozno sem se vrnil iz Slovenije (ne po svoji izbiri) in že me je ovilo socialno delo s svojimi japonskimi predbožičnimi in prednovoletnimi možnostmi in zahtevami.

In zdaj moram nekaj reči najprej o Medu 2001/1-2. Iz obeh Mizeritovih zgodb veje pristni argentinski veter - a zgodbi se mi zdita prehitro napisani, tako da še nista pravzaprav umetniško izdelani povesti. Tudi če je snov še tako blizu naravi sami, mora biti umetniško zagrabljena, izražena v pravi meri besed, ne preveč ne premalo - ohraniti mora lepoto, tudi golo, tudi tragično. G. Mizerit ima talent, o tem ne dvomim! Moral bi nadaljevati s pisanjem, se pravi z delom; umetnost zahteva delo. Isto izpričuje zgodovina svetovno znanih (in ljubljanih) romanopiscev. Torej s svojim nasvetom ne pretiravam.

Všeč sta mi sliki Toneta Kržišnika, posebno "Drevesa v pampi", pri katerih se prijetno počutim, kot da bi bil na pampi, čisto blizu njenim barvam.

Vombergarjeva ocena Brulčeve "Argentina" je objektivno, mojstrsko in obenem usmiljeno napisana kritika. Uredništvo založbe, ki je knjigo v Ljubljani izdala, bi moralo poznati Brulčevo preteklost, preden bi si upalo na zadnji strani platnic trditi, da s to knjigo "prihaja na dan še nikdar izpovedana stvarnost emigracijskega 'čudeža'". Brulčevega očeta so partizani "nečloveško mučili in ubili. Ubili so mu tudi brata Jožeta. Okoli bližnje gabrske šole, pravijo, je 200 grobov in še več žrtev, ki so jih pobili partizani." (str. 105 v Medu.) Z Brulcem sva si od časa do časa dopisovala; v pismih se mi je razodeval kot silno čustven človek, ki ga je že sam videz zla in krivice bolešno vznemiril, kot da mu je pomankanje formalne izobrazbe to čustvenost stopnjevalo do bega v črno-belo razsežnost. Kljub tej obremenjenosti so ga ta pisma razodevala kot dobrega človeka.

Knjige

Carlos Cesar Bizai (Bizaj): CRONICA DE UNA FAMILIA ESLOVENA EN ENTRE RIOS (157 años de historia, 122 años en la Argentina)

(Kronika slovenske družine v Entre Rios - 157 let zgodovine, 122 let v Argentini).

Lansko leto je izšla v Buenos Airesu (Editorial Dunken, 130 strani) zanimiva knjiga o zgodovini te slovenske družine, ki izhaja iz bližine Gorice in, ki se je naselila v Argentini leta 1879. Ker ima knjiga svojo zgodovinsko zanimivost in je napisana v prijetnem pripovedovalnem slogu, je urednik našega tednika *Svobodna Slovenija* Tine Debeljak objavil zanimivo recenzijo o tej knjigi v št. 16 (2. maja 2002).

Lev Detela: STAROSVETNI SPEVI, s številnimi pesnikovimi lastnoročnimi ilustracijami, založba revije SRP, zbirka POGUM REVIJE SRP, št. 3, Ljubljana 1999, 75 strani.

Lev Detela: EMIGRANT, založba Nova Revija, zbirka PRIČEVANJA,

Lev Detela: romunski prevod kratkega nemškega romana ZA OGNJENIM GOZDOM, pod naslovom (»Dincolo de Feverwald«), Romania Press, leta 2000.

Eiletzovo Razmišljanje... je dognano: odkriva "srčiko" političnih (in tudi stalnih gospodarskih) zdomcev: "Treba je rešiti jezik" (str. 7). Na največji tokijski državni univerzi (ki ji Japonci na kratko pravijo Tódaj) uči slovenščino ga. Biba Sethna; Japonci se zanimajo za slovenščino tudi zato, ker jim je lahko podlaga za umevanje ostalih slovanskih jezikov. Kaj je takšen tečaj na argentinskih univerzah nemogoč? Če vsaj med Slovenci v Argentini tak jezikovni tečaj ni privlačen, ga napravimo privlačnega, npr. z naslovom "Uvod v slovenščino kot sredstvo umetniškega ustvarjanja."

Pogljajenina pesem Jarabe... je čudovita: čestitam! Se pravi: čestitam k špansko pisani pesmi, ki s svojimi besedami in podobami kar zveni, česar ne čutim ob slovenskem prevodu. Naj mi oprostijo žlahtna pesnica, a menjajoči se ritem posebno zadnjih četrtih vrstic me moti. In še nekaj: Španski izvirnik ima 5 kitic, slovenski prevod pa le štiri; tretja kitica ima od izvirne četrte le prvo vrstico...

V drugi Pogljajenini pesmi Carta... mi je slovenski prevod zadnje vrstice druge kitice nerazumljiv: "- mar pogosto Venus ne zaljubi?" Oba SSKJ (1991) in SP (2001) poznata samo "zaljubiti se, zaljubljati se".

Rebozovi pesmi iz leta 1962 sta polni doživetih podob in barv in spominov, a ritem ni dovolj izdelan. "Ciciban" ohranja štirivrstične kitice, "Noč..." pa naenkrat preide v petvrstično kitico, nadaljuje spet s štirivrstično, in konča z dvema vrsticama. Morda bi obe pesmi pridobili z bolj svobodno obliko izpovedi.

Sušnikov filozofski esej "Odpreti oči" me je razveselil: spet imamo Slovence, ki filozofira! Zdi se mi, da bi potreboval še nekaj časa, da izrazi svoje uvide natančno tako, kot jih v sebi dojemajo; besede še včasih za temi uvidi zaostajajo. Npr. str. 71: "/Potreben nam je/ začetni skok naravne vere. Vera v to, kar je očitno, v dejstvo..." Moje vprašanje: kako imam lahko vero v nekaj, kar je očitno, kar je dejstvo? Ali na str. 72: "K eksistenci stvari ne pridemo s sklepanjem..." Včasih je sklepanje edina pot do eksistence: nihče še ni videl atomov pod mikroskopom, in vendar sklepamo, da so - namreč, da so s svojimi delci temeljne prvine snovnega sveta. Po pojavnih sklepamo, da mora biti nekaj, kar povzroča rak v različnih oblikah, a zares splošnega zdravilnega sredstva proti njemu še nimamo. Sicer pa ima esej zakladnico koristnih, temeljnih uvidov! Mimogrede: ali bi ne bilo bolje, tiskati (na str. 76, spodaj) namesto "destitutie in elongatie": destitucije in elongacije? Ne SSKJ ne SP ne poznata izraza "destitucija"; oba razumeta "elongacijo" le v astronomskem pomenu...

Občudujem trud in tehtnost, ki sta bila potrebna, da je g. Jože Rant lahko napisal tako zahteven esej kot je njegov "Sprava je mogoča..." K četrtemu delu te razprave "Krščanska dolžnost kesanja in prošnje za odpuščanje" bi rad dodal (pod črto kot neke vrste opombo 16 b) to, kar navaja sedanji papež v encikliki "Dives in misericordia" (30.11.1980): "Kristus zares vztrajno poudarja potrebo, da sočloveku odpuščamo... Predpostavlja torej, da je človek zmožen odpuščati vsakomur o vsakem času. Jasno je, da tako velikodušna potreba po odpuščanju ne odpravlja objektivnih zahtev pravičnosti. Če pravičnost pravilno razumemo, je pravzaprav cilj odpuščanja. Ni ga mesta v evangelijskem oznanilu, kjer bi odpuščanje - odnosno usmiljenje, ki je njegov vir - pomenilo popuščanje zlu, popuščanje pohujšanju, popuščanju krivici ali sramotanju. V vsakem primeru je pogoj za odpuščanje: popravilo zla in pohujšanja, odškodnina za poškodbo, zadoščenje za sramotenje." (Odlomek št. 157.) In v odlomku št. 158: "Odškodnina in premirje sta značilni za pravičnost; toda šele odpuščanje razodeva ljubezen, ki se edina srečuje s človekom kot - človekom." Naj mi bo dovoljeno dodati še eno opombo pod črto, recimo št. 48b: V skladu s pravkar navedenim tekstom bi bilo za spravo dovolj, da RS popravi zlo in pohujšanje, določi odškodnino za poškodbo, in da zadoščenje za sramotenje. To bi vsebovalo, kot pravi sv. oče, "pogoj za odpuščanje". Najbrž je krivcem povzročene zla - v kolikor še živijo - naravno moralno nemogoče, da se priznajo za krive javno (v kakršnikoli obliki). Po tako uresničenem "pogoju" bi jim na nasprotni=katoliški strani morala priti nasproti usmiljena ljubezen. Morda se bo vse to lahko uresničilo šele, ko bo padla gruda na krsto zadnjega krivca slovenske tragedije iz vrst nekdanje, obževane KPS.

če je prva svoje vrste, mora biti zmožna prilagoditve na življenju sovražne vplive, sicer se ne more obdržati pri življenju. Nežive snovi, ki bi naj zogle prvo živo celico, bi morale biti zmožne misli, ki edine lahko predvidevajo obrambo, vdelano v ustroj celice. "Tolmačenje biokemičnih kontrolnih mehanizmov se je razvijalo vzporedno z razvojem v smeri avtomatičnega delovanja tovarn. V luči tozadevnih novih teorij se nam celica zmeraj bolj razodeva kot, kolikor nam je znano, najbolj avtomatično delujoča tovarna." (Kemija življenja. V angl. izvirniku Steven Rose with Cath Sanderson: *The Chemistry of Life*. Penguin Books, 1987; 2. izdaja, str. 208.)

Ker g. Zorec ne kritizira posebej stavka na str. 193, prvi odlomek, naj mi bo dovoljeno, da o njem izrazim dvom tukaj. Stavke se glasi: "Najprej je dobila svojo identiteto gravitacijska sila, ko se je ločila od elektro-močne sile." Torej je bila domnevo del elektro-močne sile; nekaj lastnosti te elektro-močne sile bi še zdaj morala imeti, pa je nima. "Naš snovni svet pozna tri osnovne oblike gibanja: premočrtno in krivuljasto težnostno; premočrtno in rotacijsko inercialno; in dolžinsko in prečno valovno gibanje. Pojem težnostnega gibanja je povezan s pojmom mase, a še ne razumemo, kako; k razumevanju niso pripomogle niti najtančnejša merjenja učinkov težnostne sile, ki ostaja skrivnost." (Francis J. Collingwood: *Filozofija narave*, str. 209-210; v angl. izv.: *Philosophy of Nature*, Prentice-Hall, Englewood Cliffs, N. J. 1961) Če se strahotno ne motim, je elektro-močna sila oblika valovanja." Če primerjamo težnostna in inercialna gibanja - neodvisna od medija - z valovnim gibanjem, je slednjega posebnost to, da je njegov medij edina snovna stvar, ki se giblje." (Pravkar naveden Collingwood, str. 207.)

V poglavju Čas beremo na str. 199: "Šele z nastopom relativnostne teorije je čas izgubil svoj absolutni značaj". Vsaj v aristotelско-tomistični filozofiji čas ni bil nekaj absolutnega; primerjal Aristotelovo fiziko *Phys. IV, 11-14, 219 bsl.*; Tomaža Akvinca komentar k Aristotelu: *Expos. in Arist. Phys. IV, lect. 17*. Ali kaj pravi Milič Čapek v *Dictionary of the History of Ideas* (Ch. Scribner's Sons, New York 1973, IV, 392a): "Po Aristotelu in srednjeveški kozmologiji je čas nekaj, kar označuje odnos(e)." Zadnji odlomek na str. 207, ki se nadaljuje na drugi strani

(na tej strani) treh prvih odlomkih je odlično moderno razmišljanje o neverjetnosti slučajnega nastanka živih bitij (kar sem bil skušal razložiti z bolj tradicionalnimi pojmi na prejšnjih straneh). Toda na str. 209 ne razumem, kako je življenje nekoč lahko ohranjalo "samo osebek kot tak", ki je bil neumrljiv - šele na drugi stopnji biološkega razvoja postanejo bitja umrljiva, ohranjajoč le vrsto. Po tem scenariju nastane človek "v višjih stopnjah razvoja"; torej se razvije njegov razum s svobodno voljo - kar ga dela drugačnega od živali! - iz snovno-biološkega sveta? Toda še tako kompleksno sestavljena snov - npr. tista najbolj razvitih živali - ne more dati tega, kar nima, sicer bi vsaj najvišje živali bile ljudje! S tega vidika ne moremo reči, da je bil "tek k popolnosti vse od začetka sveta pa do danes nepretrgan proces"; v tej točki se (sicer svetniško živeči jezuit) Teilhard de Chardin moti. In v čem je "duhovna popolnost nad-osebljanja"?

Kakor rečeno: vesel sem tako tehtnega eseja kot je Janeza Zorca Človek... - izpolnjuje vrzel v Medu in neprisiljeno vabi k razmišljanju. Hvala, gospod Zorec!

Horvatov "Sodobni hlapec Jernej išče pravico" postavlja Med na svetovno pozorišče, kjer se trenutno krešejo debate z ozirom na globalizacijo. Na str. 217 berem, da je globalizacija nekam tesno povezana z mitom 'novega reda'. Osebnost se mi zdi, da se človeštvo počasi, a nenehoma pomika v smeri globalizacije. Dejstvo je, da je človek zmožen poenostavljati sicer večkrat zamotane postopke življenja, tako npr. z uvedbo denarja; ali z rabo angleščine po celem svetu, vsaj za politične in gospodarske mednarodne odnose. So misleci, ki označujejo leto 1492, to je odkritje Amerike, za prvi javni pomik h globalizaciji; in leto 1945, to je atomski napad na Hirošimo in Nagasaki, za prvi javni premik v zavest, da je lahko cel svet smrtno ogrožen. Globalne ure ni mogoče več obrniti nazaj. Tudi se mi osebno zdi, da globalizacija ni nekaj čisto novega; že od nekaj je znanost - skupaj s tehniko - delovala globalno; in da ne pozabim: misijonsko delovanje Katoliške Cerkve je že dva tisoč let globalno... Morda se konflikti najnovejšega zavestnega odkrivanja globalizacije odigravajo najprej na

gospodarskem polju, ki pa je dinamično povezano s političnim. Revija "Concilium", ki z angleškimi prevodi mednarodnih člankov izhaja v Londonu (SCM Press), objavlja v lanski peti številki (ki je vsa pod geslom "Globalizacija in njene žrtve") med drugim zanimiv esej Franza Hinkelammerta: "Globalizacija kot krinka za ideologijo, ki skuša prikriti in opravičiti sodobne krivice." (V angl. izvir. *Globalization as Cover-Up: an Ideology to Disguise and Justify Current Wrongs*) Avtor konča svoje razmišljanje z ugotovitvijo: "Soočati se moramo s konfliktom med pravicami človeka po edinca in kolektivnimi pravicami ustanov; zajamčiti moramo pravice človeka po edinca, da jih bodo priznale pravne in kolektivne osebe...Kolektivne osebe namreč trdijo, da nadomeščajo pravice človeka po edinca." (Str. 34.)

Zalke Arnšekove dve keramiki moram priporočiti bralcem Meda - kakor živi se zdita! In če bi bil kdo v zadregi, kam naj jo, če katero (ali obe) kupi... z ozirom na lepe japonske hiše bi rekel: v vežo. Se pravi tja, kjer - vsaj na Japonskem - gost (pa tudi redno stanovalec) pride pod vpliv nečesa lepega, kar mu / ji lahko olajša srce pri vstopu.

Rantove kritike o knjigah Kremžarja, Eiletza, in Silvina in Maida Eiletza so tako tehtno in lepo izražene, da bi odslej te tri knjige ne smele manjkati na zdomčevi polici, če ga naj-novejša devalorizacija denarja ni pahnila na dno. Pri nas v Tokiu je možno knjige - za manj kot je cena knjige - kopirati oziroma dati kopirati; sam sem tako prišel do dragocenih in cenjenih tekstov... Mimogrede: g. Rant pravi na str. 256, drugi odlomek, da je še zmeraj mnenja, da bi-bolje kot g. dr. Kremžar - "katoliško zamisel o pravični družbeni ureditvi Slovenije...predstavil kak v domovini živeči strokovnjak"; zanima me, zakaj. Saj je, vsaj po osamosvojitvi Slovenije, možno prenašati knjige iz Argentine v Slovenijo, kjer tozadevni strokovnjaki (najbrž tudi dober čas po osamosvojitvi) niso mogli najti za takšno delo primerne založbe. -Kako koristen je Med, čutim posebno ob predstavitvi tretje knjige o kolaboraciji boljševikov z Nemci. Zanima me, skušal jo bom naročiti. Izvlečke iz te dokumentarne knjige bi morali prinašati vsi časopisi v Sloveniji: neposredna kolaboracija z narodnim sovražnikom je značilnost KP. Čudim se, da nihče v Sloveniji ne dolži KPS neposredne kolaboracije s sovjetsko, torej neslovensko, KP: za vzpostavitev sovjetsko nadzirane Slovenije, pripravljene po članih KPS na politično in gospodarsko delo v prid SZ.

Na koncu Škuljevega članka "Slovenske protestantske pesmarice"sem si mislil: kakšna škoda, da Primož Trubar in njegovi niso ostali katoličani!

Dragi Glas! Bliža se prelepi postni čas, bliža se pomlad na severni polobli, bliža se naš največji praznik Gospodovo Vstajenje. Že zdaj ti želim tudi takšnih milosti, ki ti bodo omogočale vztrajanje! Že samo izdajanje Glasa in Meda je ustvarjanje, ki je v prid tudi tistim Slovincem, ki si Med in Glas samo izposojajo...

Prisrčen pozdrav ti pošilja iz Daljnega Vzhoda vdani

Vladimir Kos

Odličja

Mezzosopranistka Bernarda Fink Inzko je bila letos meseca februarju deležna nagrade Prešernovega sklada za njen solistični delež v *Božičnem oratoriju* J. S. Bacha ter izvedbo duhovnih koncertov skladatelja Isaaca Poscha. Naši rojakinji in članici iz srca čestitamo!

Zdaj pa k Medu 2001/3-4. Ne vem, kdo je odgovoren za ureditev tega Med-a, a je tako bogat po vsebini, da bi ga jaz kupil - če bi ga ne bil dobil po prijaznosti SKA zastoj -, četudi bi stal dvojno ceno! Kaj se mi zdi tako zelo dragoceno, vsaj meni, ki živim sredi japonskega oceana? Jožeta Ranta "Tri nove knjige" in istega avtorja "Znanstveno delo o SPE v Argentini", ter Janeza Zorca esej "Človek, namen ali naključje". Toda Mizeritova zgodba "Očala" ne zaostaja za temi pravkar naštetimi biseri; tokrat se je Mizeritu res posrečilo ustvariti zgodbo, ki je vsezkozi napeta in ki se odigrava sredi argentinskega življenja na cesti - koliko prizorov v njej je podobnih tokijski periferji! Zdi se mi, da je pisatelj napravil velik premik v uspešno pripovedovanje: prizori so postali bolj zgoščeni in človek ima vtis, da gre za eno samo zanimivo zgodbo, čeprav sluti v njej tragedijo; in vendar so prizori umetniško podani; pripovedovalec se ne izgublja. Seveda bi bilo mogoče to in ono podati še bolj skraćeno, a za to strategijo potrebuje pripovedovalec novega zorenja, ki mu ga iz srca želim in privoščim!

V uvodniku gospe Cukjati beremo: "/Pri SKA je/, obetajoč pojav številnih, mladih, ki se zanimajo za likovno umetnost." Čestitam! A kje so mladi, ki bi se zanimali za - literarno umetnost? Da bi začeli - sami pripovedovati...?

Oba, Rode in Poglajen, tokrat prepevata v svobodnih verzih; g. Rode otožno, gdč. Poglajen obmorsko-barvito-sveže. Če smem predlagati: Rodetova zadnja dva verza bi slovensko močneje "odbila", če bi se prevod glasil: "in se vprašujem ob svoji ustaljeni uri: zakaj, le zakaj." Poglajenin španski jezik me privlačuje; toda vsebina mi ostaja tuja: nimam pojma, kdo je Finn Bell. Ali ga pesnica doživlja ob pogledu na morje, ki kot zaliv osvaja kopno (kar lahko pomeni španski "golfo"; v tem primeru bi pesmi dal naslov Umetnost zaliva. A morda se strašno motim.) Slovenski prevod na str. 170 konča tretjo kitico z besedo "Ženska", ki jo v španskem izvirniku zaman iščem.

Na str. 170 je tudi popravljena prevedena pesem "Sirup...", ki sem jo omenil z ozirom na Med 2001/1-2.

Tudi Gregor Papež in Branko Rebozov prepevata v prostih verzih. Podobe so žive. Zaključka obeh pesmi pa me ne zadovoljujeta: prehitro se pride do njih. Ne uvidim Papeževega zaključka: "Solo una hoja en el fondo de las aguas basta para que todo sea enorme e infinito." Prelepo zvenijo te besede, a nekaj manjka z ozirom na predhodno vsebino pesmi. Nekaj podobnega velja za Rebozovo Vrnitev: preveč je kričočih postav, da bi se naenkrat vsi "objeli"... Prehod je prehitro.

G. Zorec mi mora oprostiti, da sem se na str. 187 ob drugi odlomek spotaknil: "med drugimi vedami pa je biologija verjetno še najbolj upravičena, da o tej skrivnosti izpove svoje mnenje," pravite. Menim, da tega biologija kot naravoslovna znanost ne more. Kvečjemu, če postane filozofija biologije. Saj sami tako lepo pravite na str. 189: "V fiziki je namreč metafizična dimenzija izključena." In na str. 188-189: "Nematerialni vzroki... ne spadajo v svet fizikalnih zakonov." Na str. 195, drugi odlomek, bi slovensko pravilno moralo stati: "...ocena bi se morala primerjati vsaj s polmerom..." in "morala bi se primerjati s kritično"

Str. 201, drugi odlomek (in naprej) ima besedo "kompleksifikacija". Ne SSKJ (1993) ne SP (2001) je ne poznata. Iz pridevnika ob tej besedi "nadaljnja" (kompleksifikacija) bi se ta čudno zvoneča beseda lahko podala z "razvojem kompleksnosti" (slednjo besedo priznavata oba slovarja).

V istem odlomku beremo: "Celice so končno sestavile višja živa bitja..." Zdi se mi, da je s takšno besedno izrazitvijo nekaj narobe. Naj najprej navedem zanimivo ugotovitev fizika Wernerja Heisenberga: "V mehaniki npr. se poslužujemo pojmov kot so položaj v prostoru, čas, hitrost, masa in sila. Toda na ta način dobimo omejeno podobo resničnosti - če hočete, si jo prilagajamo -, saj istočasno izpuščamo vse tiste poteze poja, ki jih z zgoraj omenjenimi pojmi ne moremo zajeti. Če se takšnega osiromašenja zavedamo, smo zmožni trditi, da je mehanika z Newtonovo teorijo dosegla popolnost; se pravi, da se pojavi mehanike, v kolikor jih je Newtonova fizika zmožna opisati, zares dogajajo v skladu z zakoni te fizike. ... Prepričani smo, da bo tovrstna trditev veljala tudi po preteku milijonov let in to celo v najbolj oddaljenih ozvezdijih; zaupamo, da Newtonove fizike ne moremo izboljšati, v kolikor pridejo

v poštev pojmi tega sistema. Toda enostavno ne moremo zatrjevati, da lahko vsak pojav opišemo s temi pojmi... Izkušstvo pozna še druga območja..." ("Onstran meja", v angl. Across the Frontiers, Harper Torchbooks New York etc., 1975, str. 185-186). Izkušstvo tako pozna bitja, ki se od drugih snovnih bitij razlikujejo po tem, da so -živa. Leta 1996 je v Ljubljani izšel prevod (pri DZS) angleškega izvirnika (Borin Van Loon: DNA-the Marvellous Molecule) pod naslovom "DNK ta čudovita molekula. O njeni vlogi v življenju in evoluciji pomočjo modela." V Mini knjigi, v sekciji B, beremo: "Žive reči se razlikujejo od neživih prav po tem, da imajo DNK, ki se lahko tako obnavlja kot tudi vodi nastanek drugih molekul... /DNK/ je zelo dolga molekula v obliki dveh povezanih spiral, imenovana dvojna vijačnica. To je določena oblika nukleinske kisline.. Ker je ime te kisline deoksiribonukleinska kislina tako zapleteno, jo navadno imenujemo kar... DNK. /Molekula/ je neke vrste baza podatkov za vse informacije, ki jih potrebuje živeči organizem za preživetje, rast in razmnoževanje. Ta informacija je spravljena v obliki koda, imenovanega 'genski kod'." Na str. 201 v Medu stoji: "/Molekularne/ verige/ so nato/ pripomogle k nastanku živih celic." Nobena celica te molekularne verige ni živa; torej se ne more zavedati, da so za DNK nujno potrebni estri adenina, gvanina, citozina in timina (ki ga v RNK nadomešča uracil). Tisti, ki ne morejo računati pri problemu življenja s posegom Boga-Stvarnika, se morajo zateči k tkzv. Slučaju: slučajno so se znašle skupaj snovi, ki so se tako združile, da je nastala prva živa celica. Če je živa, ima vsaj RNK v sebi; a ta RNK omogoča le ponovitev tako nastale celice; nima in ne more imeti mehanizma za višjo obliko RNK, se pravi za DNK. Mimogrede: samo RNK je značilen za nekatere viruse; strokovnjaki na tem področju si še zdaj niso edini, ali gre pri takšnih virusih - odnosno sploh pri virusih - za živa bitja kot takšna, to je za organizacijo iz celic. Toda tudi sama podmena Slučaja "boleha"; pozabljamo, da je "živa celica, čeprav po človeškem merilu morda najmanjša, strahotno zamotana stvar, tako po svojem kemijskem sestavu kot po celičnih povezavah." (Asimov: Nov vodič po znanostih, 1987, str. 598. V angl. izvir.: Asimov's New Guide to Science. Isaak Asimov, Penguin Books.) In živa celica, tudi

Vladimir Kos

ZAKUP

*"Na svidenje v tem gozdu," reče sonce.
"Na svidenje," mu ponovim še jaz.
In nagne z žarki s svoda se v poklon -
res, 'gentleman' predvojne, stare faze...*

*O, rad bi hodil spet po gozdni stezi
in s pesmijo čez dolgo leto dni -
kljub poljem skritih šahovskih potez,
kljub krokarjem, ki z lepih smrek prežijo.*

*Le kómu s to željó sem se zaupal?
Neznaten sem do dna in omejen.
Bo kdo verjel mi, da sem dal v zakup
življenje svoje za najboljšo ceno?*

*Ne beri, ne poslušaj zadnje strofe,
če ne poznaš Njegovega Daru.*

*Od dneva binkoštnih je zvočnikov
nam dal živeti v Svojem Silnem Duhu.*

Dejavnost naših članov

izven okvira SKA

LIKOVNIKI ODSEK

Helena Klemenc: bila je deležna treh nagrad v Casa de la Cultura v Haedo (Buenos Aires), v mesecu aprilu 2002.

Veronika Šparhaki: v salonu »de la Mujer« v Lanusu je dobila 3. nagrado za slikarstvo, v mesecu aprilu 2002. V mesecu juniju 2002 je prejela v »Salón de Arte Sacro« (Dirección de Cultura de San Isidro) tretjo nagrado.

Tilka Močnik: Aprila letos je razstavljala reliefe v galeriji »Los Argonautas« ter olja in reliefe v galeriji Roca-Canai v Pilarju (Buenos Aires).

Andrejka Dolinar: meseca marca je razstavljala v »Salón Nacional de Artes Plásticas v Museo de Bellas Artes v mestu La Plata (skupinska).

V mesecu aprilu je sodelovala z delom pri skupinski razstavi »Banderas de Artistas« v Vilas Club, Palermo (Buenos Aires).

V salonu SAAP (Sociedad Argentina de Artistas Plásticos) de Pequeño formato je bila deležna 2. nagrade za slikarstvo in 4. pohvale za grafiko.

S slikarko Elgo Botto je razstavljala grafike v ACIM (Asociación Comercial e Industrial de Morón) v Moronu (Buenos Aires), v mesecu juniju letos.

Kulturni večeri

16. 02. 2002 Bariloche: predstavitev knjige »V kraljestvu kondorjev in neviht«.

Pred polno zasedeno dvorano Slovenskega Stana v Bariločah se je vršila prva predstavitev v Argentini te izredne knjige, prav posebno pomembne za bariloške Slovence. Začela se je s pozdravom predsednika SPD arh. Andreja Duha, ki je na kratko orisal nepozabnost tega knjižnega spomenika slovenskemu gorništvu v Andih. Nato je domači moški kvartet Lipa zapel nekaj domovinskih pesmi, zatem je glavni urednik te knjige arh. Marijan Eiletz povedal nekaj besed o njenem nastanku. Zamisel za knjigo in zbiranje večine člankov in fotografij je dolga leta pripravljala pokojni bariloški »patriarh« dr. Vojko Arko, ki je sanjal o njeni uresničitvi, dokler mu ni tik pred njegovo smrtjo priskočila na pomoč SKA in dosegla s sodelovanjem skupine prijateljev v zdomstvu in v matični domovini ter finančno podporo Ministrstva za kulturo in Urada za Slovence po svetu, pa z uredniško profesionalnostjo Mohorjeve založbe, ta lep knjižni dokument. Za zaključek se je predvajal video-film iz ljubljanske predstavitve knjige 1. februarja 2002 v prostorih SSK, pod pokroviteljstvom predsednika SVS Boštjana Kocmurja in pod vodstvom dr. Andreja Vovka, s sodelovanjem ravnatelja Mohorjeve družbe g. Janeza Jeromna in pisatelja Zorka Simčiča. Večer se je pričel tudi z umetniško točko solista Janeza Vasleta, ob klavirski spremljavi prof. Ivana Vombergarja. Po začetnih predstavitvah se je razvnel prijeten in zanimiv raz-

govor, v katerega so posegle mnoge vrhunske osebnosti iz slovenskega gorniškega življenja in razni prijatelji. – Po končani predstavitvi tega video-filma se rojaki posedli še dolgo v noč ob razgovoru in spominih.

23. 03. 2002 Informativni sestanek ustvarjalnih članov z razgovorom o bodočnosti SKA.

13. 04. 2002 Zbor SKA z volitvami novega odbora (glej informacijo posebej).

4. 05. 2002 Bs. Aires: predstavitev knjige »V kraljestvu kondorjev in neviht«. Za buenosaireško publiko je SKA ponovila predstavitev knjige v Slovenski hiši, ki se je pričela z nagovorom urednika arh. Marijana Eiletza in nato s predvajanjem prejemljenega video-posnetka iz ljubljanske predstavitve. Večer se je nadaljeval z razgovorom z občinstvom, ki je pozorno sledilo izrečenim besedam in sodelovalo s vprašanji in osebnimi spomini.

18. 05. 2002 Solistični recital: **Luka Debevec.** V dobro zasedeni dvorani Slovenske hiše nas je spet nagradil naš argentinsko-slovenski bas-baritonist s presenetljivo izdelanim programom izbora iz Schumanovih, Mozartovih, Wagnerjevih, Rossinijevih in Verdijevih skladb ter venčkom slovenskih narodnih pesmi. Na klavirju ga je mojstrsko spremljal Christian Usciatti, vso organizacijo koncerta pa je prevzela naša glasbena referentka Ani Rode. Večer je bil izveden na izredni umetniški višini in je navdušeno občinstvo izkazalo svojo odobravanje z dolgotrajnimi aplavzi.

1. 06. 2002 Likovna razstava: **Tilka Močnik:** v Mali dvorani Slovenske hiše je razstavljala 32 reliefov in štiri olja. Razstavo je odprla s pozdravom navzočim Andrejka Dolinar, za tem je pa dr. Katica Cukjati opisala umetniško delovanje slikarke ter analizirala rastavljena dela. Celoten nagovor objavljamo posebej.

Predstavitve

Nagovor ob odprtju razstave slikarke Tilke Močnik (dne 1. junija 2002 v Slovenski hiši)

Tilka MOČNIK se je rodila v Buenos Airesu. Leta 1984 je pričela študije na Umetniški šoli v Lujanu. Leta 1989 je diplomirala kot profesorica vizualnih umetnosti s poudarkom na slikarstvu.

Že isto leto je pričela sodelovati na številnih skupinskih razstavah. Med drugimi je razstavljala v Lujanu v knjižnici Florentino Ameghino, v Museo de Bellas Artes Felix Amador, v knjižnici v Bernalu, trikrat na občini v Pilarju, na lujanski univerzi, v country-u Highland v Pilarju, itd. Leta 1997 je imela samostojno razstavo v okviru SKA v Slovenski hiši, pa tudi samostojno razstavo v Mercedesu v Casa de la Cultura. Sodelovala je na natečaju »Marcelo Ram« v Mercedesu, kjer je dobila drugo nagrado. Sedaj nadaljuje po-univerzitetno licenciaturo v Inštitutu Prilidiano Pueyrredon. Čeprav je diplomirala na področju slikarstva, ji zaenkrat bolj ležijo pri srcu kreacije reliefov. Zato je razumljivo, da razstavlja le štiri olja pretežno abstraktnega značaja, čeprav se na nekaterih pojavi kak realistični element kot so cvetlice in rančo.

Kar se tiče reliefov, tehnika ni tako enostavna. Najprej je treba narediti vzorec iz ilovice s tematiko, katere

inspiracija v primeru Tilke Močnik je nepričakovana, nagla – dobesedno privre. Idejo direktno upodobi v ilovici, brez razmišljanja, brez popravkov. Nato se zalije figura z mavcem. Ko se ta posuši, nastane kalup, v katerega se vlije ponovno mavec. Ko se to vlitje posuši, razbije kalup in tako se rodijo reliefi, ki se nato pobarvajo z oljnimi barvami in dopolnijo s potrebnimi izrezi. Vse stvaritve so enkratne. Tako prvotni osnutek iz ilovice kot kalup se v tem procesu morata razbiti.

Kot je sama ustvarjalka komentirala, ji ugajata kot osnovna podlaga modra barva (ki jo zaznamo kot hladno barvo) in nekako nevtralna zelena barva. Reliefi so pa zelo živi, ker jih Tilka izpopolni s toplimi barvami v najrazličnejših odtenkih: rumenih, vijoličastih, roza in rdečih.

Manjši reliefi so se rodili pred dvema letoma. Večji reliefi so sad navdiha teh zadnjih mesecev. Najvažnejša razlika seveda ni v velikosti. Starejši reliefi nam predstavljajo precej poenostavljene obrise. To pa sovpadajo z upodobitvijo preprostih ljudi in nam daje vtis miru, tišine, molka, razmišljanja. Na teh reliefih je nebo skoraj enobarvno in le kot ozadje.

Na novejših kreacijah se ustvarjalka čedalje bolj približuje ekspresionizmu. Na reliefu so bolj poudarjene oblike; figure raznih elementov so bogatejše, izrazitejše: na pr. kamni, koruza, cvetlice, vrči. Na teh podobah je polno zaokroženih linij, polnih življenja, moči, celo razkošja pri poudarku rastlin, zelenja. Na vseh reliefih se hiša »rančo« kaže kot simbol varstva, miru. Na reliefu *Nočne stene* nam s strogimi črtami, ki ločujejo med hišami, v katerih sveti luč, ustvarjalka želi prikazati, da je vsaka hiša - družina - svet zase ter polna življenja. Medtem pa je ulica prazna, samotna, hladna. Središče tematike je človek. Samo na enem reliefu je ta odsoten (*Nočne stene*), na drugi pa ga nadomestijo živa bitja: golob, kuščarji. V zadnjih bogatih barvah in oblikah je tehnika čedalje boljša. Važna sta tudi okolje in nebo. Nebo je polno energije, življenja, valovanja in izžarevanja.

Na nekaterih reliefih so prisotni inkovski elementi in indijansko okolje (Let metuljev, Pot v Purmamarca, Hrib sedmih barv, Pihala in druge), včasih v sami tematiki, včasih s prisotnotjo stiliziranih simboličnih indijanskih figur, kar je zaznavno tudi na olju »Duhovi v pampi«.

Od zadnje samostojne Tilkine razstave v Slovenski hiši se opaža napredek v tehniki, kompoziciji, oblikah in kombinaciji ter spojitvi in moči barv.

Tilka, vsi ti želimo, da bi uspešno nadaljevala in napredovala na tej poti ustvarjanja, ki nam nocoj nudi priložnost, da uživamo poezijo oblik in barv.

Razno

• V tukajšnjem dnevniku *La Nación* z 14. 6. letos smo brali daljše poročilo o dejavnostih združenja *Centro de Estudios Danubianos* (Center podonavskih študij), ki ga je ustanovila v Argentini pisateljica hrvaškega porekla *Carmen Verlichak*, ki je znana po svojih člankih in predavanjih v vzhodnoevropskih temah ter avtorica knjig in razprav zgodovinskega značaja. Poznana je tudi v Zagrebu, Pragi in Ljubljani, pa tudi v Bolgariji in na Madžarskem. Med člani omenjene inštitucije se nahajajo madžarski psihiater Pedro Horvat, sociolog Luis de Imaz, pisatelj in diplomat Abel Posse, ekonomist hrvaškega porekla Joza Vrljičak in naš **Tone Mizerit**, vodja slovenske skupnosti v Argentini. (Delujejo na spletu www.danubio.com.ar)

• V mariborskem dnevniku *Večer* je bil objavljen v soboto 18. maja 2002 eno in pol strani dolg razgovor s pisateljem **Zorkom Simčičem**. Razgovarjala se je z njim **Melita Forstnerič Hajnsšek**, ki nam je že znana po raznih drugih člankih v zvezi s slovenskim eksilom, predvsem pa z intervjujem z Zorkom Simčičem ob izidu njegove knjige o Majcnu (ponatisnjeno v Meddobju 2001 št. 1-2). Razgovor je izredno zanimiv, saj poteka povsem brezskrbo preko vseh mogočih pisateljevih srčnih poteh. Dotika se zgodovine, ideologije, politike, kjiževnosti, prehaja na sociološka in psihološka področja, ne izogne se filozofiji in umetnosti, govori o spravi in ljubezni do domovine. Res zanimiv in dobro povezan mozaik Simčičeve duhovne »brezmejnosti«, v kateri se je odvijalo njegovo razgibano in s tisočeri odtenki napolnjeno življenje.

• V mesecu juniju je v Buenos Airesu razstavljal znameniti slikar **Vladimir Makuc** (Centro Cultural Recoleta 13.6-30.6). Razstava, ki jo je organiziralo Veleposlaništvo Republike Slovenije, je nosila naslov »*Signos de tiempo detenido – Znamenja zaustavljenega časa*«. Makuc, po rodu iz Solkana, je eden vidnih predstavnikov slovenske grafike (imel je nad 60 individualnih razstav) in bil deležen 22 nagrad v Sloveniji in inozemstvu. Njegova dela so razstavljena na številnih razstaviščih in muzejih širom sveta. Na odprtju razstave se je zbralo večje število rojakov in argentinskih prijateljev.

OBVESTILO

Kljub težkim finančnim spremembam v Argentini bo SKA obdržala za letošnje leto na področju te države naročnino za MEDDOBJE v vrednosti \$ 30.- (trideset pesov). Za ostali svet pa ostane v vrednosti USD 30.- na leto.

Darovali so

Gospod J.B. (SLO) je daroval mecensko naročnino za Meddobje v znesku USD 100,-

Nekateri drugi neimenovani so tudi darovali za stroške pri prireditvah SKA.

Vsem dobrotnikom se iskreno zahvaljujemo.

CORREO ARGENTINO V BUC A CORR. CENTRAL	TARIFA REDUCIDA CONCESION 232
	R. P. I. 201682

GLAS je glasilo Slovenske kulturne akcije. GLAS es propiedad de la Acclón Cultural Eslovana. Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina. Urejuje ga odbor, pod koordinacijo tajništva. Glavni urednik: Marijan Elleitz. Director: la Comisión directiva bajo la coordinación del secretario. Tisk / Impreso en: Editorial Bóruga del Centro Misional Bóruga, Colón 2544, (1826) Remedios de Escalada, Buenos Aires, Argentina. Izhajanje GLASA SKA denarno podpira Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije. Vsa nakazila na ime in naslov: Alojzij Rezelj, Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina.